

שמעון נטף

שיח מיטיב הוא צו השעה

הקירות שבנינו בינינו במשך חודשים, שנראו כמעט בלתי עבירים, נשברו לרסיסים בשדה הקרב. חוויית הלחימה לימדה אותנו ללמד זכות ולהבחין מי אויב ומי אוהב. כיצד מעבירים את השיעור גם למי שלא לחם?

הצוות המצטרף, ובלי יותר מדי הקדמות נשאלתי באופן ישיר: "אז אתה ממובילי הרפורמה? אכפת לך לענות על כמה שאלות?". התברר שאותו לוחם מתנגד חריף לרפורמה, ומפגין קפלן עקבי. מפה לשם, השיחה התגלגלה לדיון מכבד וענייני, בלי הרבה הסכמות אבל עם חיוכים מבוזזים משני הצדדים. אני לא אשכח את הנקודה שבה אחד המשתתפים העיר משהו על "ההפיכה המשטרית", ומיד חברו לצוות, מתנגד רפורמה אדוק, תיקן "אני מבקש, הרפורמה המשפטית. הכול בסדר. כולנו פה ביחד ומכבדים".

העניין בסיפור המתואר איננו הדיון ברפורמה המשפטית, התגובה לה או השאלה כיצד עדיף לכוון אותה. הנקודה היא שמהו במסגרת הלחימה המשותפת, במדי ה'ב' הזהים, באווירה ובתחושת השותפות, הצליח לשבור קיר שרק כמה שבועות לפני כן היה נראה בלתי עביר. הדבר הזה, התחושה הזאת, הצליחה לחבר בין ישראלים שעד לפני חודשים ספורים לא היו מסוגלים לשוחח. חווינו יחד משהו שהיה גדול מכולנו, והדבר הזה אפשר לנו לחזור ולדבר זה עם זה. לחייך זה אל זה. לחבק זה את זה.

אז ישבתי לחשוב מה בעצם קרה כאן, ואיך מצליחים לשמר את זה הלאה, בעולם שבו

את הדברים הבאים אני כותב באמצע פטרול רכוב, במסגרת תעסוקה מבצעית בצו 8. חזרתי למילואים אחרי הפסקה קצרה כבת חודש, בתום לחימה בת שלושה חודשים בעזה, ממוצאי שמחת תורה. בין לבין הספקתי לצאת ללימודים באוניברסיטת קולומביה בניו-יורק ולחזור, פעמיים. שם זכיתי לחוות את העוינות הקשה השוררת בקמפוס כלפי יהודים בכלל וישראלים בפרט.

הנקודה שעליה אני מבקש לכתוב כאן נוגעת בשינוי עמוק שאני מרגיש שעברתי במהלך הלחימה בעזה. מדובר בעניינים שבלב, ולכן קשה לתרגם אותם למילים שבראש. אבל אנסה בכל זאת, שכן נדמה לי שטמון בדברים פתח לפתרון אמיתי לבעיה עמוקה.

באחד הימים, במהלך שהותנו במתחם המגורים בכוונות להקפצה למשימות, חבר אל הכוח שלנו צוות מילואימניקים ותיקים. ערכנו היכרות, והבחנתי במבט בוחן שנתן בי אחד מהם, כאילו הכיר אותי מהיכן שהוא. בהמשך אותו ערב ניגש אליי אותו לוחם ושאל בפשטות, "האם אתה שמעון נטף מטוויטר?". עניתי שכן, ושאני מקווה שהוא מוצא בכתובה שלי טעם.

"בוא, בוא. אנחנו רוצים לדבר איתך". התלוויתי אליו לשולחן שסביבו ישבו חברי

האמת היא שאני לא יודע.

ייתכן שרק מי שלחם יחד באויב אמיתי שטבח, אנס ושחט; מי שראה בעיניים מי אויב ומי אוהב, רק הוא מסוגל לשוב את חומת החשדנות. יתכן שרק חוויית שותפות עצימה – כמו זו שנוצרת במסגרת לחימה משותפת ברוע טהור, תוך סיכון חיים משותף – מצליחה לזעזע מספיק את הנחות היסוד כדי לאפשר חזרה לסדרי עדיפויות תקינים ולימוד זכות. מסקנה כזאת עלולה להיות מייאשת למי שהלכידות בעם נתפסת בעיניו לחיונית.

כאמור, האמת היא שאיני יודע. אולם לדעתי גם לייאוש אין כל הצדקה. יש בידינו כלים רבים שאפשר לעשות בהם שימוש לחיזוק הלכידות ולהפחתת השנאה. שאלת האחדות איננה שאלה בינארית, ויש דבר כזה "פחות שנאה", גם אם לא הכחדה מוחלטת.

ראשית, באפשרותנו לעשות שימוש בניסיונם של הלוחמים השבים. הלוחמים בעצמם נדרשים להבין שעל כתפם מוטלת אחריות כבדה. החוויה הייחודית שחוויו במלחמה נטרלה לנו את מסך-עשן השנאה, והצלחנו לראות בבהירות. תפקידנו לנסות לעזור לחברה הישראלית לנווט לכיוון הנכון. עוד אני מציע לכל מי שלא השתתף בלחימה ליצור קשר עם הלוחם שהוא מכיר, אם באופן אישי ואם במסגרת מוסדית יותר. לשמוע, להקשיב ובעיקר – לנסות להבין ולהרגיש את הפרספקטיבה הייחודית שעשויה להיות חסרה למי שנותר בעורף.

שנית, אני מאמין שבידינו היכולת להשפיע לטובה על השית, ולכל הפחות למזער נזקים. במקום לנסות להילחם בשנאה – פשוט לשפוך עליה מים. במקום להשתתף

כל יום שעובר מחזיר אותנו צעד נוסף אל עבר שיח השנאה שהשתולל פה ערב הטבח. אני מעריך שיש לדברים הסברים וסיבות רבים. ובכל זאת, אם אני נדרש להצביע על הנקודה החשובה ביותר, הרי שזו היכולת להניח לטובת הצד השני שהוא לא מנסה להרוויח משהו מהוויכוח, שהוא לא גורם ציני המתנהל במסגרת מאבק בלתי נגמר, שהוא מתכוון למה שהוא אומר ולא מנסה לזכות בנקודות לקראת יעד נסתר וזדוני. היכולת ללמד זכות; כי הבסיס העיקרי שאני מזהה בשיח השנאה הוא לימוד החובה. רואים את זה בשיח היום-יום. "זה לא הכאב על החטופים שמניע אתכם, אתם רק רוצים להפיל את נתניהו"; "לא אכפת לכם מהחטופים בכלל, רק מהפנטזיות המשיחיות שלכם". השנאה נובעת מייחוס זדון ומניפולציה. קשה שלא לשנוא את מי שאנחנו מאמינים שפועל באופן מתוחכם ומניפולטיבי לקידום רעיונות מרושעים.

הלחימה המשותפת פירקה את הפלונטר הזה. את הכשל שהניח כוונות זדון ומניפולציה. את לימוד החובה. משהו באווירת השותפות והמוכנות להקריב חיים איש למען רעהו נטרל לחלוטין את היכולת להניח שהצד השני פועל ממניעים ציניים מרושעים. וברגע שזה קרה, ברגע שהנחת היסוד עברה להיות שהצד השני מכוון לטוב, לא נותרה ברירה מלבד המסקנה הלוגית הקוראת ללמד זכות.

ובכן, מצאנו את התרופה. אבל איך היא פועלת? איך משתמשים בה הלאה? איך מייצרים אותה בעבור מי שלא לחם כתף אל כתף בעזה? איך מנטרלים את לימוד החובה, את החשדנות והעוינות והנחות הזדון, שקיימים בקרב יתר חלקי החברה הישראלית?

מנטרל במידה רבה את לימוד החובה. השלישית והאחרונה: אל תלכו רכיל. "תראו מה פלוני אלמוני כתב. חרפה!" סוגת השיח הזאת מפתה מאוד. להראות לכל החברה כמה משוגעים בצד השני. קשה לדמיין משהו מלבה שנאה כמו פרסומים מהסוג הזה. אינני יודע עד כמה כל זה ריאלי. אינני יודע כמה זה יעזור. אבל אנחנו חייבים לעצמנו לפחות לנסות. בעזה למדתי ללמד זכות. עכשיו תור ירושלים ותל-אביב.

במחלוקות הקטנות וקצרות הרואי – להתעלות מעליהן. אני מציע שלוש הצעות טכניות באופיין, שלדעתי עשויות להועיל ולקדם אותנו בעניין:

הראשונה: הימנעות מהתייחסות לפרסונות. התייחסות כזאת כמעט תמיד מובילה להנחות זדון ולשיח רווי רעל. במקום לדבר על אנשים, אני מציע לדבר על רעיונות.

השנייה: דברו עם אנשים פנים אל פנים. קבעו להיפגש איתם. נסו להימנע מתכתובות מהירות מהמותן. משהו במפגש הפיזי

שמעון נטף הוא עורך דין ותלמיד לתואר שלישי במשפטים באוניברסיטת קולומביה